

Jau dešimtmetis, kai Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas (Fondas), plėtodamas valstybės politiką mokslo ir studijų srityje bei įgyvendindamas Studentų kreditavimo ir rėmimo programą, teikia paskolas Lietuvos aukštųjų mokyklų studentams.

Mindaugas KLUSAS

Nuo 1998 metų Studentų kreditavimo ir rėmimo programai valstybė iš biudžeto skyrė per 127,9 mln. litų. Tai sudarė sąlygas 46 Lietuvos valstybinių ir nevalstybinių aukštųjų mokyklų studentams gauti lengvatinę paskolą iš Fondo. Visu paskolų teikimo laikotarpiu buvo pasirašyta daugiau kaip 60 tūkst. paskolų sutarčių.

2007 metais studentų paskoloms buvo skirta 20,8 mln. litų. Tačiau be lėšų, gaunamų iš biudžeto, kasmet paskoloms išmokėti jau yra panaudojama lėšų ir iš gražinamų paskolų bei palūkanų. Todėl šiemet studentams suteikta paskolų beveik už 31,5 mln. litų.

Lengvatinės sąlygos

Valstybė, kasmet skirdama biudžeto lėšų studentų paskoloms, nustatė lengvatines paskolų gražinimo sąlygas: palūkanų dydis - 5 proc, kurios pradamos gražinti kartu su suteikta paskola praėjus ne daugiau kaip dvejiems metams nuo studijų baigimo arba jas nutraukus. Gražinant paskolą anksčiau nei nustatytas terminas, t. y. nepraėjus dvejiems metams, palūkanos neskaičiuojamos. Paskolos gyvenimo išlaidoms ir dalinėms studijoms užsienyje gražinamos per 15 metų, o studijų įmokų paskolos gražinamos per laiką, ne daugiau kaip trigubai ilgesnį už studijų, kurių įmokoms buvo suteikta paskola, trukmę (pavyzdžiui, jei studentui suteikta vieno semestro studijų įmokos paskola, jis turės gražinti paskolą per 18 mėnesių, praėjus 2 metams nuo studijų baigimo ar jas nutraukus).

LR Vyriausybė remia visų aukštųjų mokyklų studentus

Valstybė taip pat pasirūpino, kad paskolos gavėjams, kurie dėl invalidumo ar ligos, nėštumo bei gimdymo atostogų, karinės tarnybos, tolesnių studijų ar mažų pajamų negali laiku vykdyti sutartinių įsipareigojimų, paskolos gražinimas, Fondo valdybos sprendimu, gali būti atidėtas. Nepamiršti ir visiškai nedarbingi asmenys - pastarieji, pateikę Fondui faktą patvirtinančius dokumentus, nuo paskolos ar jos dalies gražinimo fondo valdybos sprendimu gali būti atleisti. Studentams, paėmusiems paskolas studijų įmokai mokėti, suteikta teisė pasinaudoti LR gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 21 straipsnio 4 dalyje nustatytais lengvatomis - iš metinių apmokestinamųjų pajamų gali būti atimta mokestiniu laikotarpiu (mokestinis laikotarpis - kalendoriniai metai) gražinta paskolos dalis.

Paprastesnės procedūros

Valstybės paskolų studentams teikimo ir administravimo procesas per dešimtmetį ne kartą buvo keičiamas ir tobulinamas. 2007 metais paskolos studentams buvo teikiamos remiantis patobulintu Valstybės paskolų aukštųjų mokyklų studentams suteikimo, administravimo ir gražinimo tvarkos aprašu. Paskolas gali gauti visi valstybinių ir nevalstybinių aukštųjų mokyklų pagrindinių, vientisųjų ir antrosios studijų pakopos studentai, kurie pirmą kartą studijuoja atitinkamoje studijų pakopoje.

Paskolos studijų įmokoms mokėti skiriamos be konkurso ir tik valstybinių aukštųjų mokyklų studentams, paskolos gyvenimo išlaidoms ir dalinėms studijoms užsienyje konkurso tvarka skiriamos visų aukštųjų mokyklų studentams. Norintieji gauti paskolą dalinėms studijoms užsienyje privalo studijuoti vienoje Lietuvos aukštųjų mokyklų ir tik laikinai išvykti studijuoti į užsienio aukštąją mokyklą.

Fondo teikiamos paskolos ir jų dydžiai:

- studijų įmokoms mokėti, jei jos nebuvo sumokėtos valstybės lėšomis - iki 520 litų už semestrą;
- gyvenimo išlaidoms - iki 4680 litų per metus;
- dalinėms studijoms pagal tarp tautines sutartis ir susitarimus (užsienyje) - iki 4680 litų per semestrą.

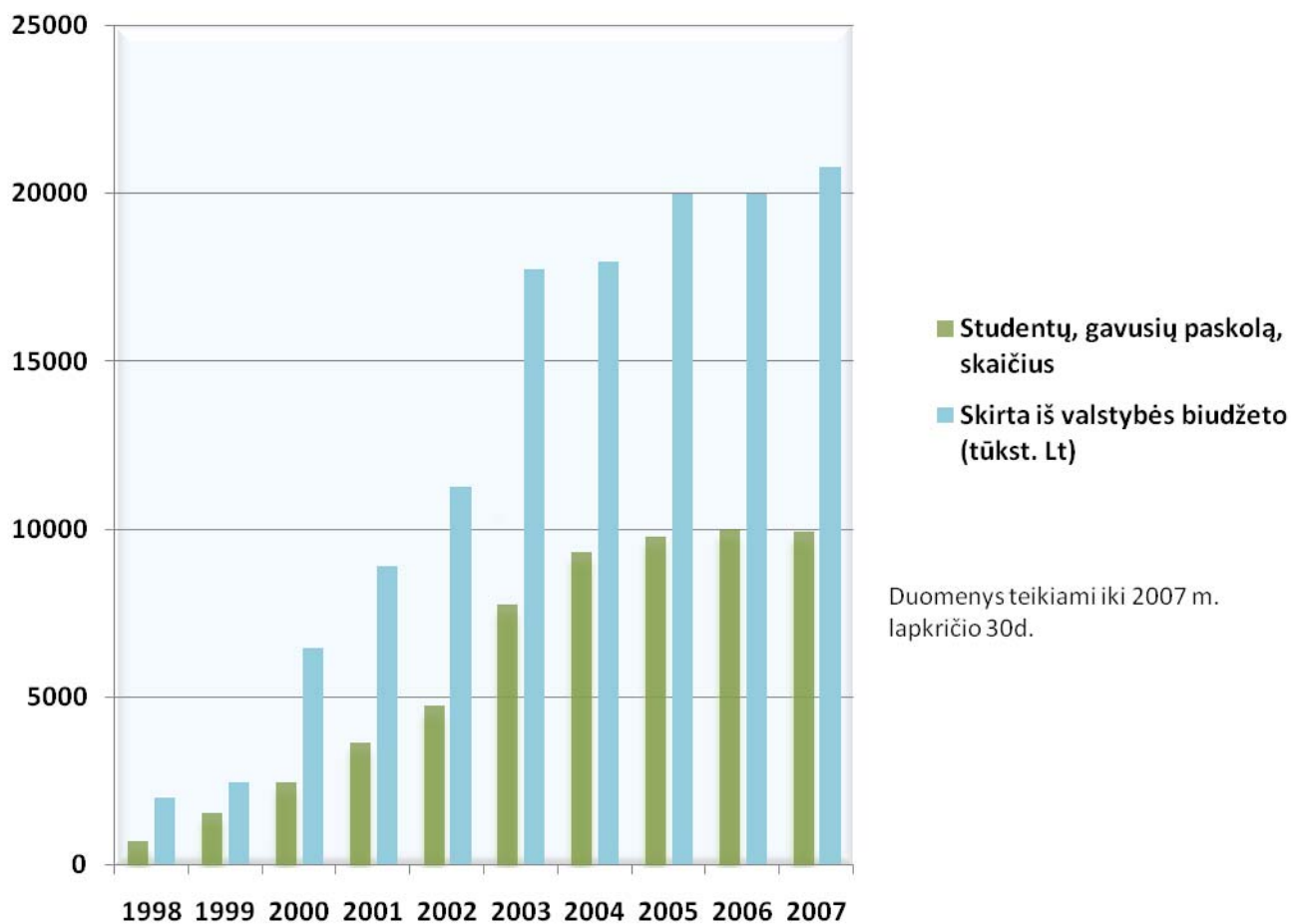
Paskolas studentams Fondas teikia 2 kartus per metus - pavasarį ir rudenį (konkurso būdu ir be konkurso). Pirmenybė gauti paskolas gyvenimo išlaidoms visada teikiama studentams iš gaunančių socialinę paramą šeimų, kuriems iki pilnametystės buvo nustatyta globa (rūpyba) arba kurių tėvai (turėtas vienintelis iš tėvų) yra mirę, taip pat nedarbingiems ar iš dalies darbingiems studentams, arba studentams, kuriems yra nustatytas sunkus ar vidutinis neįgalumo lygis.

Paskolų administravimo proceso pakeitimai sudarė sąlygas efektyviau panaudoti valstybės biudžeto lėšas ir leido studentams gauti norimų rūšių bei dydžių paskolą, be to, supaprastintos procedūros. "Pavyzdžiui, prieš penkerius metus studentai vidutiniškai gyvenimo išlaidoms gaudavo 1000-2500 litų dydžio paskolą, o šiemet minėtos rūšies suteiktų paskolų vidurkis -3700 litų", - teigė fondo direktoriaus pavaduotoja A. Vilutienė.

Gelbėjo sunkiu metu

Pernai Lietuvos aukštosiose mokyklose studijavo beveik 193 tūkst. jaunuolių. Penktadalis jų mokėjo už

VALSTYBĖS BIUDŽETO ASIGNAVIMAI, SKIRTI STUDENTŲ PASKOLOMS 1998-2007 METAIS

PASKOLŲ SUTARČIŲ SKAIČIUS

Metai	Sudaryta paskolų sutarčių, vnt.	Paskolų sutartys studijų įmokai mokėti, vnt.
2003	7795	933
2004	9349	1919
2005	9809	2314
2006	10 041	1851
2007	10 012	1750

mokslą. Todėl Fondo teikiamos paskolos kartais yra vienintelė galimybė jaunuoliams įgyti aukštąjį išsilavinimą.

Tobulinama studijuojantiems aukštosiose mokyklose paskolos įsigijimo procedūra.

LŽ kalbinta studentė Elena dėl paskolos į Fondą kreipėsi sunkiu gyvenimo periodu. "Skolintis niekas nemėgsta, tačiau man kitos galimybės studijuoti nebuvo. Norėčiau išbraukti tą tamsų laikotarpį iš savo biografijos", - atviravo studentė. "Gauta paskola labai padėjo: sudarė sąlygas baigti Šiaulių universitetą ir tęsti studijas kitoje aukštojoje mokykloje. Be to, sunkiu gyvenimo periodu padėjo išlaikyti du mažamečius vaikus." Į Fondą ji kreipėsi kelis kartus, ėmė dviejų rūšių paskolą: studijų įmokoms mokėti ir gyvenimo išlaidoms. Už gautus pinigus ji sakė įsigijusi kompiuterį, net studijavusi užsienyje. Šiaulių universiteto absolventė labai šiltai atsiliepė apie Fondo darbuotojus ir jų darbą. Jų dėka studentė jautė bendraujanti ne su valstybine įstaiga, o su žmogumi, nestokojančiu užuojautos ir supratimo.

"Kad ir kada kreipčiausi, - visada sulaukdavau paramos ir paaiškinimų. Tokių darbuotojų biudžetinėse įstaigose labai trūksta", - sakė studentė.

Laiku gražinsi - padėsi kitam

Pašnekovė tvirtino, kad prieš kelerius metus norint gauti paskolą reikėdavo surinkti daug pažymų, užpildyti prašymų ir kitų dokumentų. Šių metų paskolų teikimas parodė, kad buvo gerokai sumažintas dokumentų paskolai gauti kiekis, supaprastintos procedūros, drąsiai naudotasi informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis. Šie pokyčiai labai palengvina studentams gauti paskolą - prašymai ir anketos pildomi interneto tinklalapyje. Be to, nebereikia iš aukštosios mokyklos prašyti pažymos apie studijų baigimo datas", - sakė Elena.

Pašnekovė pasakojo, kad paskolos gražinimo laikas - 15 metų - labai parankus studijuojantiems. Ir palūkanos tikrai nedidelės - kišenė "nepajaučia". Numatytos ir sąlygos paskolos gražinimą atidėti. "Man, auginančiai vaikams, tai kone svarbiausia paskolos gražinimo sąlyga", - tvirtino pašnekovė. Tačiau ji puikiai supranta, kad skola turi būti gražinta laiku, nes gražinamos lėšos vėl panaudojamos studentų paskoloms teikti.

15 metų paskolos gražinimo laikas labai parankus studijuojantiems.

"Paskolų gražinimo procesas vyksta sparčiai ir geranoriškai, ir tik dalis asmenų pamiršta savo sutartinius įsipareigojimus. Laiku negražinamos paskolos mažina studentams teikiamų paskolų lėšas", - teigė Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo direktoriaus pavaduotoja A.Vilutienė.

Fondas, saugodamas būsimų paskolų gavėjų interesus ir siekdamas, kad gražinamų lėšų suma būtų kuo didesnė ir nuolat didintų studentams teikiamų paskolų lėšų "krepšelį", atlieka didelį prevencinį darbą - siunčiami priminimai apie paskolos gražinimo termino pradžią, priminimai apie susidariusią skolą ir išpėjimai.

Pasak Fondo atstovų, ne visi išpėjimai pasiekia adresatą, nes kai kurie paskolų gavėjai nesilaiko sutarties sąlygų ir neinformuoja Fondo apie pasikeitusią gyvenamąją vietą. Dažnas būna išvykęs į užsienį. Todėl Fondas, laikydamasis LR asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo reikalavimų, bendradarbiauja su Gyventojų registro tarnyba ir "Sodra". Tai padeda operatyviau nustatyti skolininko gyvenamąją vietą ar darbovietę ir įteikti išpėjimą apie skolą.

Negražinamas paskolas tenka ieškoti pasitelkus teismus ir anstolius. Šiomet Fondas Lietuvos teismams pateikė 221 pareiškimą dėl teismo įsakymo priteisti skolą išdavimo ir 149 ieškinius dėl visos likusios paskolos sumos, kartu su priklausančiomis mokėti palūkanomis priteisimo nesibaigus terminui. Jų suma siekia 570 tūkst. litų. Dažnas paskolos gavėjas, gavęs dokumentus iš teismo, susimoka skolą. Beveik nėra buvę atvejų, kad teismas netenkintų Fondo reikalavimų priteisti susidariusią skolą.

Pasak A.Vilutienės, prevencinės priemonės ir tinkamas paskolų gavėjų sutartinių įsipareigojimų vykdymas padeda išvengti ne tik teismo skolos išieškojimo proceso, bet ir sudaro sąlygas kiekvienais metais suteikti paskolų kuo didesniai studentų būriui.

Fondas skatina šalies mokslo ir studijų raidą bei jos pažangą

Apie Lietuvos valstybinį mokslo ir studijų fondą

Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas yra biudžetinė įstaiga, 1993 metais įsteigta Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Fondas įgyvendina valstybės politiką mokslo ir studijų srityje, skatina šalies mokslo ir studijų raidą, jos pažangą, spartina modernių technologijų įgyvendinimą ir didina mokslo konkurencingumą, administruoja valstybės paskolas studentams.

Parengta bendradarbiaujant su Lietuvos valstybiniu mokslo ir studijų fondu